

Cílem předložené diplomové práce byl rozbor demografické skladby a reprodukčního chování obyvatelstva vietnamského původu na území České republiky a jeho srovnání s majoritní populací na základě dat sčítání lidu 2011 a běžné evidence. Vzhledem k tomu, že přes rostoucí podíl cizinců v České republice není jejich reprodukčnímu chování se strany demografů zatím věnována větší pozornost, v tom ani obyvatelstvu vietnamského původu, které je třetí největší minoritou, jde o téma velmi aktuální.

Student předložil svou práci v požadované struktuře a v předepsané grafické úpravě. Práce má obvyklé náležitosti a logickou strukturu. Práce na 111 číslovaných stranách obsahuje 36 tabulek, 4 grafy a 5 obrázků a 6 tabulkových příloh. Úvodní kapitoly jsou věnované představení cíle práce, datové základně a metodám práce. Následuje důležitá pasáž, v níž se autor vyrovnává s problematikou zjišťování etnické skladby obyvatelstva v posledních sčítáních lidu v České republice a vysvětluje, proč základní rozbor založil na státním občanství. Kapitola „Teoretická východiska práce“ obsahuje vybrané informace o novodobých dějinách Vietnamu doplněné o základní sdělení týkající se tradiční vietnamské rodiny a soudobé situaci vietnamských rodin, v tom i dopadu vnějšího prostředí na vietnamské rodiny žijící v České republice. Tato část je doplněna také stručnou informací o historii diplomatických styků mezi Vietnamem a Českou republikou a o imigraci Vietnamců do České republiky, datující se od 80. let 20. století. Vlastní rozbor struktur obyvatelstva a jeho reprodukčního chování na základě dat sčítání lidu 2011 je obsahem páté, šesté a sedmé kapitoly. Závěrem shrnuje autor výsledky své práce.

Práce má v zásadě tři roviny. První je rovina, v níž autor stručně popisuje dějiny Vietnamu, vietnamské realie (pokud jde o skladbu rodiny a rodinné vazby) a historii přítomnosti Vietnamců na území České republiky od druhé poloviny 20. století; zde autor vychází z odborné literatury. Druhou rovinou je analýza vietnamské populace žijící v ČR v roce 2011 dle věku, pohlaví a dalších vybraných charakteristik dle publikovaných dat sčítání lidu, dále rozbor skladby žen dle počtu dětí a vybraných demografických charakteristik zpracovaný autorem z anonymizovaných dat z téhož sčítání. Třetí částí je rozbor plodnosti žen dle generací, zpracovaný na základě anonymizovaných dat ze sčítání 2011; vzhledem k vysokému podílu Vietnamek, které při sčítání na otázku na počet dětí neodpověděly, jsou výsledky ověřovány pomocí regresní analýzy, k níž byl zvolen Poissonův model.

Autor odvedl velké penzum práce, neboť vycházel nejen z dat sčítání lidu 2011 publikovaných ČSÚ, ale část rozboru založil na vlastním zpracování individuálních anonymizovaných dat. Dospěl k zajímavým výsledkům, nejen proto, že podobný rozbor nebyl u nás takto podrobně dosud proveden. Za cenné považuji zejména důkladné zpracování skladby obyvatelstva osob vietnamského státního občanství či původu žijících v ČR podle národnosti, státního občanství, mateřského jazyka (i když je zpracování někdy dost svérázné; např. při popisu skladby osob dle mateřského jazyka uvádí procentní zastoupení důsledně z úhrnu obyvatelstva České republiky, takže se dozvíme, že u osob s vietnamským mateřským jazykem je poměr pohlaví vyrovnaný a činí 0,03 % a 0,02 %, str. 54).

Škoda, že v textu v rozboru věkové struktury uvádí pouze relativní data, čtenář si tak musí dohledat z přílohy, že průměrný věk osob s občanstvím Vietnamu, které se zdržovaly při sčítání 2011 na území ČR ve věku nad 80 let, který byl 83,57 let (a byl tedy téměř identický s průměrem za občany ČR, který činil 84,7 let), byl vypočten z dat za 42 osoby, jak lze zjistit

až z přílohy 5). Podobně při zpracování charakteristik osob dle náboženského vyznání uvádí pouze podíly osob, které uvedly či neuvedly svou víru, aniž se pokusil o rozbor dle vyznání, což by mohlo být zajímavé, i když podíly Vietnamiců, kteří údaj vyplnili, byly nízké.

Ačkoli jsou výpočty případně tabelovaná data občas poněkud netradiční, výsledná zjištění odpovídají realitě, interpretace, odmyslíme-li někdy obtížnou srozumitelnost, je v zásadě správná.

K předložené práci mám také následující výtky, většinou formálního rázu:

Chybí seznam zkratk (ty jsou průběžně vysvětlovány až v textu), termíny jsou vysvětlovány často pod čarou: např. na straně v 13 jde o definici cizince, národnostní menšiny, a dokonce i vietnamského obyvatelstva, jak je dále v práci chápáno. Tedy základní informace, které měly být uvedeny v textu.

V práci chybí část, kde by byly souborně popsány metody výpočtů použitých ukazatelů. Popisy v práci nechybí, ale jsou vloženy průběžně vždy tam, kde je ukazatele použito. Např. výpočet průměrného věku při prvním sňatku (metodou J. Hajnala) na str. 16 a 17 je dost netradičně podán slovně a na straně 71 tabelárně (tab. 19), navíc v neobvyklé podobě, postrádám odkaz na pramen, dle kterého zvolil autor způsob výpočtu; věkové rozpětí 16-49 let je poněkud netradiční. Obdobně je slovně popsán způsob výpočtu ukazatele zvětšování velikosti rodiny nebo postup zvolený pro regresní analýzu; ten je pak znovu představen až v úvodu příslušné kapitoly, aniž je ale vysvětleno, proč byla zvolena právě tato metoda.

V textu autor zvolil dost neobvyklý způsob odkazů na zdroje dat, když uvádí slovně celé názvy příslušných tabulek (včetně svých vlastních již v práci uvedených). V práci najdeme i další drobné nepřesnosti: např. na straně 16 je obrat „na území Česka dříve Československa“; pouze český čtenář a ze souvislosti pochopí, že je míněno území dnešní České republiky (i v době před rozpadem Československa).

Některé tabulky či grafy jsou neúplně popsány: např. Příloha 1 se jmenuje: Ostatní osoby deklarující mateřský jazyk a státní občanství: až z poznámky se čtenář dozví, že „Ostatní osoby jsou osoby, které nejčastěji deklarovaly během SLBD 2011 své státní občanství či mateřský jazyk v kombinaci s český/vietnamský mateřský jazyk a v kombinaci s českým/vietnamským státním občanstvím“. Tady nerozumím slůvku nejčastěji (při sčítání byla přeci tato otázka položena jen jednou) nemluvě o tom, proč jsou tyto osoby nazvány „ostatní“. Obdobně zpracovány jsou i další přílohy 2-4; u přílohy 5 (věková skladba obyvatelstva) je položka „nezjištěno“ zařazena slovně pod tabulku. V tabulce 15, kde jsou uvedena data za cizince studující v ČR, chybí data za vysoké školy.

Obrázky, resp. grafy, které autor vytvořil sám, nemají zpravidla všechny potřebné náležitosti či trpí jinými nedostatky (srvn. např. graf 2 na straně 50), totéž platí o tabulkách; graf na obrázku 5 je zařazen mezi obrázky, ač jde o zobrazení obdobné jako jsou grafy 2 a 3.

Osobně také nepovažuji za vhodné zpracování dat dle národnosti a mateřského jazyka; autor totiž důsledně rozlišuje národnost (a mateřský jazyk) českou, moravskou a slezskou, přitom pro komparaci s osobami vietnamské národnosti volí pouze národnost českou a osoby deklarující národnost moravskou a slezskou zahrnuje do položky ostatní (např. tabulky 6 a 8 a přílohy 2, 3 a 4). Rozbor struktury dle náboženské víry je ne zrovna vhodně založen na struktuře podle věku z úhrnu (tedy např. jaký podíl z věřících připadá na děti do 14 let) nikoli na podílu věřících z dané věkové skupiny, které by byl dle mého soudu vhodnější. Tomu odpovídá i interpretace dat.

Jazyková, a ještě více stylistická, stránka práce je nevyrovnaná, často se vyskytují neobratné a nepřesné formulace, chybná interpunkce, autor chybí jak v deklinaci, tak

v časování, některé výrazy byly použity nevhodně (např. inicializovat na str. 60). Tím trpí především úvodní kapitoly, kde je místy pouze ze souvislosti zřejmé, co měl autor na mysli. Někdy je text téměř nesrozumitelný (např. některé pasáže v části věnované tradiční vietnamské rodině). Naopak velmi konzistentně jsou popsány metody výpočtu a výsledky rozboru prokreačního chování a regresní analýzy, pomocí které byla potvrzena hypotéza, že ženy s vietnamským občanstvím žijící v ČR mají v průměru nižší počet dětí, jsou-li svobodné, než ženy s občanstvím ČR, a naopak vyšší, jsou-li vdané. Zdařilé je rovněž shrnutí, jež je obsahem závěrečné kapitoly.

Pokud jde o obsahovou stránku práce, přes výše uvedené nedostatky, respektive s odhlédnutím od někdy svérázného způsobu rozboru a nepřesného vyjadřování, se autor nedopouští chyb a výsledky rozborů jsou relevantní. Lze tudíž konstatovat, že v předložené práci autor prokázal, že se orientuje ve speciální problematice, kterou si za téma diplomové práce zvolil. Jsou v ní použity vhodné metody a získaná data jsou správně interpretována.

Předložená diplomová práce přispěla k poznání demografické skladby obyvatelstva vietnamského původu žijícího na území České republiky a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 1. srpna 2019

Doc. RNDr. Ludmila Fialová, CSc.